

Міністерство культури та інформаційної політики України
Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 5
від «25» вересня 2023 р.

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни
«ЦИФРОВІ КЛАВІШНІ ІНСТРУМЕНТИ (СИНТЕЗАТОР)»
середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти
з музичного мистецтва початкового професійного спрямування,
інструментальні класи

Київ
2023

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «ЦИФРОВІ КЛАВІШНІ ІНСТРУМЕНТИ (СИНТЕЗАТОР)» середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва початкового професійного спрямування, інструментальні класи. Київ, 2023. 20 с.

Укладачі: **Прімакова А. Н.**, завідувач естрадним відділом, викладач Київської дитячої музичної школи № 3 ім. В. С. Косенка, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, член ради Міського методичного об'єднання естрадної та рок-музики;
Рунчак О. І., викладач Київської дитячої школи мистецтв № 4, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист; викладач Центру неперервної культурно-мистецької освіти Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, член Національної Всеукраїнської Музичної спілки.

Рецензенти: **Алтухов В. В.**, концертмейстер кафедри естрадного та народного співу Харківської державної академії культури;
Зеленцов Ю. Я., викладач циклової комісії «Народні, естрадні інструменти та музично-теоретичні дисципліни» комунального закладу «Харківський фаховий вищий коледж мистецтв» Харківської обласної ради, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;
Овсянніков В. Г., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музичного мистецтва естради комунального закладу вищої освіти Київської обласної ради «Академія мистецтв імені Павла Чубинського»;
Полянський Т. В., професор кафедри інструментально-виконавської майстерності Київського університету ім. Б. Грінченка; заслужений діяч мистецтв України.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «**Цифрові клавішні інструменти (синтезатор)**» (далі – типова навчальна програма) розроблена з урахуванням вимог до обсягу та результатів навчання, передбачених Типовою освітньою програмою середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва початкового професійного спрямування, інструментальні класи (наказ Міністерства культури України від 23.07.2019 № 562), містить загальний нормативний зміст, обсяг та нормативні результати навчання учнів гри на цифрових клавішних інструментах (синтезаторі), а також окреслює рекомендовані підходи до планування й організації освітнього процесу в класі синтезатора. Нормативний зміст навчання за типовою навчальною програмою базується на музично-виконавських традиціях і сучасних досягненнях національної та світової фортепіанних шкіл, провідних виконавців на клавішних інструментах, методиках сучасних закордонних шкіл, репертуарної спадщини ХХ – ХХІ століть та кращих зразків музичного мистецтва різних епох.

Типова навчальна програма може бути основою для розроблення викладачем робочої навчальної програми з навчальної дисципліни «**Цифрові клавішні інструменти (синтезатор)**». У робочій навчальній програмі, розробленій на основі цієї типової навчальної програми, викладач деталізує, конкретизує та адаптує нормативний зміст дисципліни, передбачений типовою навчальною програмою, відповідно до місцевих умов і потреб здобувача мистецької освіти, визначає організаційні форми проведення та види навчальних занять, комплекс художньо-педагогічних технологій та методів викладання, необхідне методичне забезпечення, форми та засоби контролю якості знань учнів з урахуванням індивідуального підходу. Викладач постійно оновлює педагогічний репертуар, вводить нові твори сучасних українських та зарубіжних композиторів, уважно вивчає досвід колег та використовує новітні методики в роботі з учнями. Він також може реалізувати власний алгоритм викладання за допомогою перерозподілу нормативного змісту навчання та зміни послідовності викладення навчального матеріалу дисципліни за модулями, уточнення додаткового обсягу навчального матеріалу та результатів навчання понад визначених типовою навчальною програмою.

Мета вивчення дисципліни орієнтована на формування в учнів базових навичок гри на цифрових клавішних інструментах, розвиток рівня музично-виконавської майстерності на основі вивчення класичної музики та практичного оволодіння різними стилями джазової та естрадної музики: блюз, диксиленд, свінг, бі-боп, джаз-рок, ф'южн, рок, фанк, соул, боса-нова, кантрі, а також відомих саундтреків до художніх та анімаційних фільмів; підготовці учасника ансамблів різного складу; створенні мотивації до самостійного навчання через залучення до користування сучасними гаджетами (прослуховування музичних творів в якісному виконанні, аудіозапис партій, що грає викладач, перенесення матеріалу на інший носій інформації, відеозапис виконання музичного твору учнем / ученицею з подальшим аналізом) для подальшого навчання гри на синтезаторі в системі фахової передвищої мистецької освіти або на поглибленому підрівні початкової мистецької освіти.

Завдання вивчення дисципліни полягає в розвитку в учнів таких компонентів музично-виконавської майстерності: *мотиваційно-вольового* (формує

установку на інструментально-виконавську діяльність та управління вольовою сферою, яка ґрунтується на мотивації й коригує діяльнісне ставлення до навчання); *операційно-технологічного* (характеризується доречним застосуванням технологічного арсеналу, оперування набутими знаннями та уміннями) та *художньо-креативного* (характеризується асоціативним мисленням та емоційним переживанням художніх образів, інтелектуально та чуттєво осмисленим інтерпретаторським відтворенням музичного твору, розвитком сценічного артистизму та імпровізаційних умінь).

Освітній процес здійснюється у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю. Основною формою занять є *індивідуальний урок*.

Навчання проводиться за *модулями*. Кожен модуль передбачає формування певної частини компетентностей, що стають основою для подальшого навчання та досягнення нормативних навчальних результатів після завершення опанування типової навчальної програми.

Опанування нормативного змісту навчання за типовою навчальною програмою розраховано на мінімальну нормативну кількість навчальних тижнів – 35 тижнів на рік (без урахування канікулярних періодів) та на мінімальний нормативний обсяг часу на опанування програми, що становить:

- для 1 та 2 років навчання – 70 год. на рік (*2 год. на тиждень*);
- для 3-5 років навчання – 105 год. на рік (*3 год на тиждень*).

З метою реалізації індивідуального підходу до кожного / кожної учня / учениці та відповідно до принципів модульної системи навчання в робочій навчальній програмі **загальну кількість навчальних годин** рекомендовано розподіляти на розсуд викладача, зокрема, на :

- поглиблення та вдосконалення набутих навичок та вмінь учнів або збільшення часу на вивчення окремих модулів у зв'язку з індивідуальною потребою учня / учениці;
- повторення / закріплення вивченого матеріалу;
- репетиції та підготовку до контрольних заходів та/або публічних виступів;
- планування та проведення інших форм роботи (відвідування культурно-мистецьких заходів, пов'язаних зі змістом мистецької освіти тощо);
- відпрацювання нормативного змісту навчання через непередбачувані обставини (карантин, хвороба учня / учениці тощо).

Навчальний репертуар з навчальної дисципліни «Цифрові клавішні інструменти (синтезатор)» формується викладачем самостійно з урахуванням індивідуальних здібностей та розвитку учнів.

Для результативного проведення занять з навчальної дисципліни «**Цифрові клавішні інструменти (синтезатор)**» відповідні приміщення (класи) мають бути забезпечені необхідним набором основних технічних засобів: цифровими клавішними інструментами з молоточковою обтяженою клавіатурою повнооктавного розміру (88 клавіш) та/або синтезаторами типу портативних робочих станцій з динамічною клавіатурою (61 клавіша), підставкою під синтезатор, достатньою кількістю розеток «Шуко» (тип F), подовжувачами, кабелями та ін.

Цифрові клавішні інструменти мають відповідати певному технічному рівню та обов'язково мати наявність таких функцій, як динамічна клавіатура, автоаккомпанемент із різними типами розпізнавання акордів (звичайний, спрощений, повноклавіатурний

тощо), банки тембрів та стилів, можливість запису музики та її редагування, функції розподілу клавіатури та використання одночасно двох тембрів, підключення педалей, панель реєстраційної пам'яті, облаштування портом USB.

Для успішної реалізації типової навчальної програми має значення можливість використання програвачів, компакт-дисків, комп'ютерів та/або ноутбуків, планшетів та відповідного програмного забезпечення до цих пристроїв. Бажано підключення до мережі Інтернет (дротове або Wi-Fi).

Для моніторингу рівня навчальних досягнень учнів застосовуються форми **поточного та підсумкового контролю**.

Поточний контроль здійснюється: під час навчальних занять (поурочний контроль); за підсумками кожного модуля (модульний контроль). Поточний контроль може здійснюватися у формі контрольних уроків, прослуховувань, переглядів, заліків, у тому числі технічних. Конкретні форми поточного (поурочного, модульного) контролю визначаються викладачем відповідно до робочої навчальної програми.

Підсумковий річний контроль здійснюється після завершення кожного року навчання у формі річного *контрольного заходу*, що включає перевірку результатів навчання за типовою навчальною програмою.

Наприкінці п'ятого року навчання проводиться **підсумковий контроль** за результатами опанування типової навчальної програми у формі *іспиту* (публічний / концертний виступ).

Програму кожного заходу поточного та підсумкового контролів слід komponувати різностильовими творами різних жанрів та часів створення. Рекомендовано включати до програми джазові, естрадні та стилізовані твори як класичної, так і народної музики в перекладенні для синтезатора.

Під час підсумкового контролю оцінюються всі компоненти навчального матеріалу: техніка, володіння специфічними можливостями інструмента, використання засобів музичної виразності, розкриття художнього змісту та характеру виконуваного твору, рівень виконавської майстерності відповідно до року навчання та з урахуванням індивідуальних можливостей здобувача.

Оцінювання в процесі підсумкового контролю здійснюється за результатами опанування типової навчальної програми в повному обсязі та передбачає перевірку набутих фахових компетентностей за показниками, що відповідають нормативним результатам навчання, визначеним типовою навчальною програмою.

Визначення рівня досягнення учнями результатів навчання передбачає оцінювання через виставлення балів (оцінок) у цифровому (числовому) виразі за поділом на 4 рівні: початковий (1 – 3 бали), середній (4 – 6 балів), достатній (7 – 9 балів), високий (10 – 12 балів). Метою оцінювання є визначення рівня навчальних досягнень учня / учениці в оволодінні змістом, визначеним цією типовою навчальною програмою на кожному з етапів навчання (*додаток*).

НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ, ОБСЯГ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Перший рік навчання

Завдання: розвиток технічних навичок (використання автоаккомпанементу в режимі звичайного взяття акордів); використання теоретичного підґрунтя (обернення мажорних та мінорних тризвуків); ознайомлення з різними тембрами; використання вивчених акордів при створенні власного акомпанементу мелодії в режимі звичайного взяття акордів; вдосконалення навичок читання з листа; розвиток музичної пам'яті; вдосконалення навичок ансамблевого музикування.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 1. <i>Розвиток технічних та виконавських навичок.</i> <i>Ознайомлення зі структурою різних музичних побудов.</i> <i>Вдосконалення навичок транспонування</i>	<p>Гами до 2-х знаків у прямому русі на дві октави; довгі арпеджіо; акорди (тризвук з оберненнями) різними штрихами.</p> <p>Вправи та етюди з різними технічними та метроритмічними завданнями.</p> <p>Принципи використання автоаккомпанементу в режимі звичайного взяття акордів. Обернення тризвуків для збереження позиційної єдності у лівій руці.</p> <p>Ознайомлення із структурою музичних побудов: класичних (соната, рондо, варіації) та джазових (блюз).</p> <p>Читання з листа нескладних творів з програми для елементарного підрівня та їх транспонування.</p>	32	<p>Виконує гами, арпеджіо та акорди в тональностях до 2-х знаків на дві октави в середньому темпі як обома руками, так і лише правою рукою в супроводі власного акомпанементу лівою рукою.</p> <p>Грає гармонічні вправи для лівої руки та етюди (класичні та джазові) на різні види техніки та з різноманітною метроритмічною побудовою.</p> <p>Свідомо користується автоаккомпанементом у режимі звичайного взяття акордів. Використовує обернення тризвуків для збереження позиційної єдності, слідкує за аплікатурою.</p> <p>Знає структуру класичних та джазових музичних побудов, їх характерні особливості та відмінності. Може конкретизувати їх характерні особливості та відмінності.</p> <p>Демонструє вміння охоплювати увагою незнайомий нотний текст в цілому, зберігаючи єдність темпу та ритму, використовуючи комплекс музично-теоретичних знань.</p>
Модуль 2. <i>Вдосконалення технічних та виконавських</i>	Гами на дві октави в тональностях до 2 -х знаків з пунктирним ритмом та різним	38	Виконує гами на дві октави в тональностях до 2-х знаків з пунктирним ритмом та різним групуванням у середньому темпі

<p>навичок. Використання вивчених акордів при створенні власного акомпанементу. Вивчення та застосування різних тембрів. Творчі завдання</p>	<p>групуванням.</p> <p>Вправи та етюди з використанням автоаккомпанементу в режимі звичайного взяття акордів.</p> <p>Створення власного акомпанементу для нескладних мелодій у різних жанрах.</p> <p>Ознайомлення з тембрами перкусії та ударних інструментів (класичних, джазових, національних), знання характерних особливостей та традиційних прийомів використання.</p> <p>Вдосконалення навичок ансамблевого музикування в дуеті з викладачем та/або з іншим учнем.</p> <p>Підбір по слуху популярних мелодій.</p> <p>Підготовка до публічного виступу.</p>		<p>як обома руками, так і лише правою рукою в супроводі власного акомпанементу лівою рукою.</p> <p>Виконує гармонічні вправи та етюди, використовуючи акомпанемент у режимі звичайного взяття акордів.</p> <p>Самостійно створює акомпанемент із використанням вивчених гармонічних функцій для нескладних мелодій, свідомо пов'язуючи зі стилістикою певних музичних жанрів.</p> <p>Відтворює звучання будь-якого з ударних інструментів або перкусії на клавіатурі синтезатора з урахуванням традиційних прийомів їх використання.</p> <p>Грає в дуеті з викладачем та/або з іншим учнем; вміє координувати власні дії з іншими учасниками ансамблю; використовує правила черговості проведення головної партії згідно стилістичних особливостей виконуваної п'єси.</p> <p>Підбирає по слуху самостійно або з допомогою викладача знайомі популярні мелодії та пісні, здатний визначити музичний стиль та обрати його з банку даних інструмента.</p> <p>Виконує напам'ять 3 – 4 різножанрові твори різного характеру, демонструє засвоєння певних технічних та виконавських навичок.</p>
<p>Всього годин у навчальному році:</p>			<p>70</p>

Протягом першого року навчання учень / учениця опанує: двооктавні мажорні та мінорні гами (обома руками або з використанням власного акомпанементу в лівій руці), довгі арпеджіо, акорди (тризвуків з оберненнями);

4 – 5 вправ та етюдів на різні види техніки для лівої та правої руки; 6 – 8 різножанрових п'єс (зокрема, 1 – 2 поліфонічні твори, п'єси класичного, естрадного, джазового напрямів; обробки українських народних пісень або танців); грає з листа нескладні п'єси, самостійно створює та виконує акомпанемент до заданих мелодій.

На підсумковому контрольному заході учень / учениця виконує напам'ять етюд та 2 різножанрові п'єси із використанням різних технічних можливостей цифрових клавішних інструментів.

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень / учениця:

- демонструє розвинений виконавський апарат та координацію рухів;
- відтворює художньо-образні особливості музичного твору відповідно стилю та опанованим засобам музичної виразності;
- відтворює ритмічні малюнки та штрихи, а також зазначені в музичному тексті динамічні відтінки;
- відчуває емоційний зміст музичних творів, що виконує;
- демонструє сценічну витримку.

Другий рік навчання

Завдання: вдосконалення навичок гармонізації мелодії з використанням септакордів; блюз: лад, гармонія та форма; розвиток навичок імпровізації мелодії в заданих гармонічних сітках; вдосконалення навичок читання з листа акордів у літерно-цифровому позначенні; розвиток музичної пам'яті; вдосконалення навичок ансамблевого музикування.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
<p>Модуль 3. <i>Подальший розвиток технічних та виконавських навичок.</i> <i>Літерно-цифрове позначення септакордів.</i> <i>Редагування тембрів та запис</i></p>	<p>Гами до 3-х знаків у прямому русі; довге арпеджіо; акорди (тризвук з оберненнями) різними штрихами.</p> <p>Різноманіття метроритмічних малюнків (дуолі, тріолі, «шафл», «свінгова» пульсація).</p> <p>Літерно-цифрове позначення мажорних та мінорних септакордів. Вправи та етюди з їх</p>	32	<p>Виконує гами до 3-х знаків у прямому русі; арпеджіо та акорди (тризвук з оберненням) у середньому темпі як обома руками, так і лише правою рукою в супроводі власного акомпанементу лівою рукою.</p> <p>Акцентує сильні долі в різних ритмічних малюнках за допомогою метроному або з використанням метроритмічного супроводу синтезатора. Демонструє знання аплікатури.</p> <p>Виконує вправи та етюди з використанням мажорних та мінорних септакордів; користується оберненнями септакордів для збереження позиційної єдності.</p>

	<p>використанням у лівій руці. Функція редагування тембрів із подальшим записом / фіксацією у банк даних.</p> <p>Читання з листа нескладних творів з програми для попередніх років навчання.</p>		<p>Самостійно редагує задані тембри (гучність, атаку, сустейн, еквалайзер, обертони тощо), фіксує нові тембри у банк даних із новою назвою. Застосовує їх у музичних творах.</p> <p>Читає з листа нотний текст, а також п'єси, акомпанемент яких записаний у літерно-цифровому позначенні.</p>
<p>Модуль 4. Вдосконалення технічних та виконавських навичок. Імпровізація на заданих гармонічних сітках. Блюз та його різновиди. Творчі завдання</p>	<p>Виконання гам з модулю 3 різними метроритмічними малюнками (дуолі, тріолі, квартолі, квінтолі).</p> <p>Імпровізація 8-тактових побудов у простих гармонічних сітках.</p> <p>Ознайомлення з тембрами гітари, арфи, струно-смічкових інструментів та різновидів органу.</p> <p><i>Блюз</i>: різновиди, основні образи та теми. Блюзовий лад, гармонія та форма.</p> <p>Вдосконалення навичок ансамблевого музикування у дуеті з викладачем або в ансамблі.</p> <p>Написання нескладних варіацій на задану українську народну мелодію.</p>	<p>38</p>	<p>Виконує гами різними метроритмічними малюнками (дуолі, тріолі, квартолі, квінтолі) з використанням автоаккомпанементу.</p> <p>Імпровізує 8-тактові побудови в повільному темпі з використанням акордових звуків, оспівування та гамоподібного руху в межах тетраорду в простих гармонічних сітках: C-Am-Dm-G; C-Em-F-G7; Am-G-F-E7, G-E7-Am-D із обов'язковим розв'язуванням у тоніку.</p> <p>Демонструє специфіку звуковидобування, близьку до реальних тембрів гітари, струнно-смічкових, арфи, органу.</p> <p>Виконує п'єсу в блюзовому стилі, свідомо використовує «блюзові» ноти, розуміє відмінності блюзової гармонії та форми від класичної.</p> <p>Демонструє вміння тримати баланс, здатний охоплювати загальну цілісність виконуваного твору; грає акомпанемент за літерно-цифровими позначеннями.</p> <p>Здатний створити 2 – 3 варіації на мелодію української народної пісні, підібрати відповідний акомпанемент.</p>

	Підготовка до публічного виступу.		Виконує напам'ять 3 – 4 різножанрові твори різного характеру, демонструє засвоєння певних технічних та виконавських навичок, виступає впевнено та артистично.
Всього годин у навчальному році:		70	

Протягом другого року навчання учень / учениця опановує: двооктавні мажорні та мінорні гами в тональностях до 3-х знаків (обома руками або з використанням власного акомпанементу в лівій руці), довгі арпеджіо, акорди (тризвуки з оберненнями); 5 – 6 вправ та етюдів на різні види техніки для лівої та правої руки; 6 – 8 різножанрових п'єс (зокрема, 1 – 2 поліфонічні твори, п'єси класичного, естрадного та джазового напрямів; обробки українських народних пісень або танців); грає з листа, в тому числі з акомпанементом у літерно-цифровому позначенні; імпровізує мелодію в простих 8-тактових квадратах із заданою гармонією.

На підсумковому контрольному заході учень / учениця виконує напам'ять етюд та 2-3 різножанрові п'єси із використанням елементів власної імпровізації.

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень / учениця:

- демонструє чітку координацію рухів, користується технічними можливостями інструмента;
- володіє навичками імпровізації, застосовує її у творах, що виконуються;
- виконує кожний твір із відповідним характером;
- на сцені виступає артистично, емоційно, вільно рухається.

Третій рік навчання

Завдання: вдосконалення навичок та прийомів імпровізації; поглиблення знань про стилі джазової та латиноамериканської музики; збагачення прийомів аранжування; поглиблення знань про драматургію творів великої форми; створення власних композицій; запис їх у секвенсер; вдосконалення навичок читання з листа.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 5. <i>Вдосконалення комплексу виконавських навичок та вмінь.</i> <i>Вивчення зменшеного тризвуку.</i> <i>Поглиблення знань про основні джазові стилі.</i>	Гама до 3-х знаків у прямому русі; довге арпеджіо; акорди тонічний та зменшений тризвуки з оберненнями) різними штрихами, хроматична гама в прямому русі. Зменшений тризвук, його позначення; використання та поєднання із іншими акордами.	48	Виконує весь комплекс гам у тональностях до 3-х знаків у середньому та швидкому темпах як обома руками, так і лише правою рукою в супроводі власного акомпанементу лівою рукою. Застосовує зменшений тризвук для збагачення гармонічної сітки. Виконує прості побудови, наприклад, Am-Bdim-E7-Am.

<p>Розширення знань про драматургію творів великої форми. Вдосконалення прийомів аранжування</p>	<p>Поглиблення і розширення знань про основні стилі джазової та естрадної музики: Swing, Big Band, Cool, BeBop, Jazz Ballad, Fusion, Rock'n'Roll, Twist, Country тощо.</p> <p>Аналіз структури творів великої форми – сонатини, варіації, рондо, сонати.</p> <p>Вдосконалення навичок роботи над творами.</p> <p>Збагачення прийомів аранжування за рахунок додавання інструментів ритм-секції. Запис у секвенсер.</p>		<p>Виконує прості 12-ти або 16-ти тактові побудови в зазначених стилях з використанням характерних стилістичних, гармонічних, метроритмічних та інструментальних рис. Вміє визначати джазові стилі «на слух» у запропонованих композиціях, виявляє їх головні риси.</p> <p>Знає структуру творів великої форми. Виконує їх, використовуючи можливості інструмента (темброве забарвлення), передає контрастні співвідношення розділів.</p> <p>Володіє навичками аранжування знайомих мелодій або уривків у простих тональностях за допомогою басу, мелодії, партії ударних та ритм-секції. Вміє записати готове аранжування в секвенсер.</p>
<p>Модуль 6. Вдосконалення навичок імпровізації. Вивчення збільшеного тризвуку. Поглиблення знань про стилі латиноамериканської музики. Створення власних композицій з подальшим записом їх у пам'ять інструмента. Вдосконалення навичок читання з листа Творчі завдання</p>	<p>Імпровізація 12-ти та 16-титактових побудов в блюзовій гармонії та у заданих гармонічних сітках.</p> <p>Збільшений тризвук, його позначення; використання та поєднання із іншими акордами.</p> <p>Тембри акордеона, бандонеона, дерев'яних та мідних духових інструментів</p> <p>Поглиблення і розширення знань про основні стилі латиноамериканської музики: Tango, Bossa Nova, Samba, Rhumba, Beguine.</p>	<p>57</p>	<p>Імпровізує 12-ти та 16-титактові побудови в повільному та середньому темпі з використанням прямих та ламаних арпеджіо, терцових та квартових стрибків, хроматизмів, прохідних звуків, «блюзових» нот тощо в тональностях до 3-х знаків.</p> <p>Застосовує збільшений тризвук для збагачення гармонічної сітки. Виконує прості побудови, наприклад, C – C+ – Am/C – C7 – F – F+ – Dm/F – G7 – C.</p> <p>Демонструє специфіку звуковидобування, близьку до реальних тембрів акордеона, бандонеона, дерев'яних та мідних духових інструментів. Застосовує колесо <i>Pitch Band</i>.</p> <p>Виконує прості 8-ми або 16-ти тактові побудови в зазначених стилях з використанням характерних стилістичних, гармонічних, метроритмічних та інструментальних рис наприклад: Fmaj7 – Bbmaj7 – Gm7 – Gb7(-5) – Fmaj7 – C7 – Fmaj7.</p> <p>Вміє визначати стилі латиноамериканської музики «на слух».</p>

	<p>Створення власних композицій у заданому стилі, запис їх у секвенсер у режимі реального часу.</p> <p>Читання з листа п'єс двома руками в режимі повнооктавної клавіатури (Normal).</p> <p>Вдосконалення навичок підбору по слуху популярних мелодій.</p>	<p>Здатний створити, аранжувати та записати власний невеликий твір у заданому стилі з урахуванням його тембральних, гармонічних та метроритмічних особливостей. Фіксує запис готового твору в секвенсер в режимі реального часу.</p> <p>Виконує з листа обома руками п'єси в режимі повнооктавної клавіатури (Normal), зберігаючи певну темброву, гармонічну та метроритмічну відповідність стилю твору, що виконується.</p> <p>Самостійно підбирає по слуху знайомі популярні мелодії та пісні, здатний виявити стиль та обрати його з банку даних, підбирає простий акомпанемент з основних гармонічних функцій (T, S, D).</p>
Всього годин у навчальному році:		105

Протягом третього року навчання учень / учениця опанує: двооктавні мажорні та мінорні гами в тональностях до 3-х знаків (обома руками або з використанням власного акомпанементу у лівій руці), довгі арпеджіо, хроматичну гаму, акорди (тризвуки з оберненнями); 4 – 5 вправ та етюдів на різні види техніки для лівої та правої руки; 6 – 8 різножанрових п'єс, в тому числі 1 поліфонічний твір та 1 твір великої форми (сонатину, сонату, варіації) в обробці для синтезатора або з використанням тембрових можливостей інструмента, а також п'єси класичного, естрадного та джазового напрямів; обробки українських народних пісень або танців); грає з листа, в тому числі у режимі повнооктавної клавіатури (Normal); імпровізує мелодію у 12-ти та 16-титактових побудовах на задану гармонію.

На підсумковому контрольному заході учень / учениця виконує напам'ять етюд та 2-3 різножанрові твори (з них 1 – великої форми).

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень / учениця:

- демонструє вільні ігрові рухи, користується перемиканням стилів, тембрів тощо.
- володіє навичками імпровізації, застосовує її у творах, що виконуються;
- розкриває художній зміст твору, користуючись засобами музичної виразності;
- розуміє культуру публічного виступу і намагається її демонструвати під час гри.

Четвертий рік навчання

Завдання: ускладнення виконавської техніки (автоакомпанемент у режимі FINGERED ON BASS); вдосконалення прийомів виконавської виразності; імпорт

записаних тембрів та патернів із зовнішніх носіїв (флеш-накопичувачей); запис композицій у секвенсер з використанням окремих треків; основні принципи застосування різних інструментів у секвенсорі за їх функціями; вдосконалення читання з листа гармонічних сіток у літерно-цифровому позначенні; виконання творчих завдань.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
<p>Модуль 7. <i>Вдосконалення технічних та виконавських навичок.</i> <i>Мажорний та мінорний малі септакорди.</i> <i>Особливості роботи з автоакомпанементом у складних режимах.</i> <i>Вдосконалення прийомів виконавської виразності.</i> <i>Читання з листа ускладненої гармонії.</i> <i>Творчі завдання</i></p>	<p>Двооктавні гами до 4-х знаків у прямому русі; довге арпеджіо; акорди (тризвук з оберненнями) різними штрихами, хроматична гама в прямому русі.</p> <p>Мажорний та мінорний малі септакорди з оберненнями, їх позначення; використання та поєднання із іншими акордами.</p> <p>Автоакомпанемент у режимі FINGERED ON BASS для збереження мелодичної лінії баса та збагачення твору новими фарбами. Використання обернення тризвуків та септакордів.</p> <p>Розширення кола виконавської виразності за рахунок тембрового та реєстрового збагачення, використання розподілу клавіатури та накладання тембрів (SPLIT та DUAL).</p> <p>Ускладнення гармонічних сіток за рахунок зменшених та збільшених тризвуків (dim, aug), великих мажорних септакордів (maj), тризвуків із</p>	<p>48</p>	<p>Виконує весь комплекс гам у тональностях до 3-х знаків у середньому та швидкому темпах як обома руками, так і лише правою рукою у супроводі власного акомпанементу лівою рукою.</p> <p>Використовує септакорди з оберненнями для збагачення гармонічної сітки, наприклад; C-Am7-Dm7-G7-C; C- Dm7- Em7-F-G7-C</p> <p>Використовує автоакомпанемент у режимі FINGERED ON BASS, здатний прослідкувати мелодичну лінію баса. При використанні обернення тризвуків та септакордів користується правильною аплікатурою.</p> <p>Використовує різні тембри та їх співвідношення (поєднання), користується розподілом клавіатури. Вміє змінювати самостійно точку розподілу клавіатури. Застосовує опановані засоби музичної виразності для передачі характеру та стильових особливостей музичного твору.</p> <p>Грає зменшені та збільшені тризвуки, великі мажорні септакорди та тризвуки із затриманням, читає їх у літерно-цифровому позначенні. Грає гармонічні 16-ти та 32-х-тактові побудови із використанням</p>

	<p>затриманням (sus).</p> <p>Підбір по слуху популярних мелодій та транспонування їх в різні тональності.</p>		<p>вивчених гармонічних функцій.</p> <p>Самостійно підбирає по слуху знайомі популярні мелодії та пісні, підбирає простий акомпанемент з основних гармонічних функцій (T, S, D), здатний транспонувати у іншу тональність (з 1-2 знаками).</p>
<p>Модуль 8. Накопичення і удосконалення технічних та виконавських навичок. Великий мажорний септакорд. Імпорт записаних тембрів та патернів із зовнішніх носіїв. Запис у секвенсер за допомогою окремих треків. Основні принципи застосування різних інструментів за їх функціями. Вдосконалення навичок підбору по слуху, читання нот з листа, транспонування</p>	<p>Виконання вивчених гам, арпеджіо, акордів у прискорених темпах.</p> <p>Великий мажорний септакорд, його позначення; використання та поєднання із іншими акордами.</p> <p>Синтезовані та перкусійні тембри.</p> <p>Імпорт записаних стилів, тембрів та патернів із зовнішніх носіїв інформації (флеш-накопичувачей або зовнішніх дисків) та збереження у банку даних інструмента.</p> <p>Запис композицій у секвенсер окремими треками. Розподіл партій інструментів по конкретних треках. Основні принципи застосування різних інструментів за функціями. Дублювання треків, редагування, збереження.</p> <p>Вдосконалення навичок підбору по слуху знайомих композицій, транспонування, читання з листа;</p>	<p>57</p>	<p>Грає вивчені гами, арпеджіо, акорди в прискорених темпах як обома руками, так і лише правою рукою у супроводі власного акомпанементу лівою рукою.</p> <p>Застосовує великий мажорний септакорд з оберненнями для збагачення гармонічної сітки, наприклад: Cmaj – Fmaj – Dm7 – G7 – Cmaj</p> <p>Демонструє специфіку звуковидобування синтезованих та перкусійних тембрів, користується колесом Pitch Band.</p> <p>Покроково виконує дії щодо імпорту записаних стилів, тембрів та патернів із зовнішніх носіїв інформації (флеш-накопичувачей або зовнішніх дисків). Зберігає у банк даних для користувачів.</p> <p>Вміє записати композицію у секвенсер, записуючи кожний трек окремо. Розуміє принципи розподілу інструментів по конкретних треках, може вмикати або вимикати кожний за потребою, змінювати гучність звучання. Вміє за необхідністю дублювати треки, видаляти, редагувати партії окремих інструментів, зберігати у банк даних для користувачів або на зовнішні носії інформації (флеш-накопичувачі).</p> <p>Володіє навичками підбору на слух знайомих композицій (мелодія та нескладна гармонія акомпанементу), транспонує у іншу тональність, самостійно обирає та</p>

	створення оригінальної (власної) фактури акомпанементу з урахуванням стилістичних особливостей музичного твору.		грамотно застосовує відповідний патерн з урахуванням жанрових, стильових, метроритмічних особливостей тощо.
Всього годин у навчальному році:		105	

Протягом четвертого року навчання учень / учениця опановує: 2 – 3 мажорні та мінорні гами на дві октави в тональностях до 4-х знаків (обома руками або з використанням власного акомпанементу у лівій руці), довгі арпеджіо, хроматичну гаму у прямому русі, акорди (тризвуки з оберненнями); 4 – 5 вправ та етюдів на різні види техніки для лівої та правої руки; 6 – 8 різножанрових п'єс, в тому числі 1 поліфонічний твір та/або 1 твір великої форми (сонатину, сонату, варіації) в обробці для синтезатора або з використанням тембрових можливостей інструмента, а також п'єси класичного, естрадного та джазового напрямів, обробки українських народних пісень або танців; використовує у композиціях складний режим автоаккомпанементу FINGERED ON BASS; використовує акорди складних гармонічних функцій (зменшені та збільшені тризвуки, різні види септакордів, тризвуки із затриманням).

На підсумковому контрольному заході учень / учениця виконує напам'ять етюд та 2-3 різножанрові п'єси із використанням складного режиму автоаккомпанементу та більш різноманітної гармонічної сітки.

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень / учениця:

- демонструє чітку координацію рухів, застосовує вивчені навички та прийоми гри;
- користується різними штрихами та динамікою, а також тембровими та реєстровими засобами збагачення музичної виразності;
- намагається досягти цілісного виконання кожного твору, що відповідає жанровим та стильовим особливостям композиції, доречно передає художній образ;
- демонструє емоційність та сценічний артистизм та дотримання правил поведінки під час публічного виступу.

П'ятий рік навчання

Завдання: закріплення раніше вивчених ігрових прийомів та виконавських навичок; ускладнення виконавської техніки (автоаккомпанемент у режимі AI FINGERED); розширення можливостей редагування запису в секвенсорі; вдосконалення технічної майстерності та художньо-естетичного смаку на основі різностильових та різнохарактерних музичних творів; вдосконалення навичок ансамблевого музикування; підготовка програми випускного іспиту, достатньої для продовження подальшого здобуття мистецької освіти професійного спрямування на поглибленому підрівні початкової мистецької освіти або в системі фахової передвищої освіти.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
<p>Модуль 9. <i>Закріплення раніше вивчених ігрових прийомів та виконавських навичок.</i> <i>Подальша робота з автоакомпанементом у складних режимах.</i> <i>Вдосконалення навичок ансамблевого музикування</i></p>	<p>Гами на 2 та/або на 4 октави до 5-х знаків у прямому та протилежному русі; довгі арпеджіо; хроматична гама, акорди різними штрихами.</p> <p>Автоакомпанемент у режимі AI FINGERED («штучний інтелект»), що суттєво збільшує можливості аранжування твору.</p>	48	<p>Виконує весь комплекс гам у тональностях до 5-х знаків у середньому та швидкому темпах як обома руками, так і лише правою рукою в супроводі власного акомпанементу лівою рукою.</p> <p>Використовує автоакомпанемент у режимі AI FINGERED, розуміє принцип використання гармонічних функцій. Виконує твори з використанням цього режиму, користується правильною аплікатурою.</p>
<p>Модуль 10. <i>Розширення можливостей редагування запису в севенсорі.</i> <i>Вдосконалення навичок ансамблевого музикування.</i> <i>Аналіз технічних труднощів і художнього змісту творів випускної програми, роботи над сценічним образом</i></p>	<p>Редагування окремих нот та треків у секвенсорі із подальшим збереженням у пам'ять інструмента.</p> <p>Вдосконалення навичок ансамблевого музикування в дуеті з викладачем або в ансамблі.</p> <p>Підготовка програми випускного іспиту. Методи реалізації технічних та художніх завдань.</p>	57	<p>Виконує самостійне редагування окремих нот (гучність, тривалість, звуковисотний показник) та треків (баланс, стереофонічна панорама, звукові ефекти тощо). Вміє виконати збереження редакції у пам'ять інструмента.</p> <p>Демонструє вміння розподіляти звуковий баланс під час гри в ансамблі, здатний охоплювати загальну цілісність виконуваного твору; вільно користується гармонічними та тембровими фарбами.</p> <p>Виконує твори підсумкового іспиту. Демонструє розвинені технічні навички, свідоме ставлення до використання гармонічного супроводу та виразності мелодичної лінії, дотримується якісного звуковидобування емоційної виразності.</p>
Всього годин у навчальному році:			105

Протягом п'ятого року навчання учень / учениця опановує: 2 мажорні та мінорні гами на 2 та/або 4 октави в тональностях до 5-х знаків (обома руками або з використанням власного акомпанементу у лівій руці), довгі арпеджіо, хроматичну гаму в прямому русі, акорди (тризвуки з оберненнями); 3 – 4 етюди на різні види техніки для лівої та правої руки; 4 – 6 різножанрових п'єс, в тому числі

1 поліфонічний твір та/або 1 твір великої форми в обробці для синтезатора або з використанням тембрових можливостей інструмента, а також п'єси класичного, естрадного та джазового напрямів; обробки українських народних пісень або танців; використовує у композиціях складний режим автоаккомпанементу AI FINGERED; вдосконалює навички ансамблевого музикування; готує програму випускного іспиту.

На підсумковому контрольному заході учень / учениця виконує напам'ять етюд та 3-4 різножанрові п'єси, одна з яких має власне аранжування здобувача освіти; один твір може виконуватись у складі дуету або ансамблю.

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень / учениця:

- демонструє розвинений виконавський апарат, застосовує опановані навички та прийоми гри;
- користується технічними можливостями інструмента;
- володіє основами імпровізації, виконує композицію із самостійно створеним аранжуванням;
- демонструє концентрацію уваги на втіленні музичного образу, артистизм та належну сценічну культуру.

СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Беркович І. Вибрані твори для фортепіано. Київ : Музична Україна, 1972. 77 с.
2. Бзовська Л. Світ сучасної музики: електронний синтезатор. Хрестоматія. Київ : Музична Україна, 2008. 60 с.
3. Граємо джаз. Твори українських композиторів для фортепіано. Київ : Музична Україна, 1990. 48 с.
4. Дворжак Мілан. Джазові етюди для фортепіано. Київ : Мелосвіт, 2016. 80 с.
5. Дунаєвський М. Музика з к/ф «Мері Попінс, до побачення!». Київ : Мелосвіт, 2004. 24 с.
6. Жульєва Л., Красовський В. Популярні зарубіжні мелодії. Київ : Мелосвіт, 2004. 105 с.
7. Журавицький В. Добрий приятель свінг. Київ, 1998. 44 с.
8. Замороко Н. Естрадные и джазовые пьесы для фортепиано. Киев : Музична Україна, 1985. 104 с.
9. Іваницький А. Хрестоматія з українського музичного фольклору. Київ : Музична Україна, 2008. 520 с.
10. Івэнс Л. Ритмы джаза в игре на фортепиано. Киев : Музична Україна, 1986. 40 с.
11. Корнілова О. Світ сучасної музики : електронний синтезатор : навч. посіб. Київ : Музична Україна, 2003. 60 с.
12. Красовський В. Популярні музичні мелодії. Київ : Мелосвіт, 2004. 105 с.
13. Марценюк А. Легкі обробки народних мелодій для баяна та акордеона [Ноти]. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 40 с.
14. Облещук М. Сонце України. Тернопіль : Богдан, 2012. 48 с.
15. Пітерсон О. Джазові зошити 1, 2 та 3. Київ : Мелосвіт, 2004. Вип. 1-3.
16. Поліфонічні п'єси для фортепіано. Київ : Музична Україна, 1986. 66 с.

17. Полянський В. Американські блюзи. Київ : Мелосвіт, 2004. 64 с.
18. Прімакова А. Синтезатор: крок за кроком. Київ : Музична Україна. 2018. 48 с.
19. Прімакова А. Синтезатор : крок за кроком. Київ : вид. Лисенко М. М. 2021. 50 с.
20. Сасько Г. Граю джаз! Вип. 1–2. Київ : Гроно, 2002. 8 с.
21. Сасько Г. Улюблені пісні з мультфільмів. Вип.1, 2, та 3. Київ : Гроно, 2004. 12 с.
22. Серебряный М. Сольфеджио на ритмоинтонационной основе современной эстрадной музыки. Київ : Музична Україна, 1987. 128 с.
23. Симоненко В. Мелодії джазу. Антологія. Київ : Музична Україна, 1984. 319 с.
24. 100 українських народних пісень і танців для баяна / упор. та обр. М. Різоля. Київ : «Музична Україна», 1991. 208 с.
25. Сиротюк П. Юним піаністам. Тернопіль : Богдан, Вип. 1–3.
26. Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «Цифрові клавішні інструменти (синтезатор)» елементарного підрівня початкової мистецької освіти, уклад. А. Н. Прімакова, М. О. Лук'янчук. Київ : ДНМЦЗКМО, 2019. 23 с.
27. Штимак П. Тече вода з Ужгорода : народна музика в обробці для акордеона [Ноти]. Ужгород : Карпати, 2006. 88 с.
28. Шукайло Л. Альбом фортепіанної музики / упоряд., ред. та комент. В. Шукайло. Київ : Мелосвіт, 2001. 72 с.
29. Baerman Noah. The Versatile Keyboardist. Alfred Publishing Co Inc. USA. 2015. 96 p.
30. Bouchard J., Romeo S. The Total Rock Keyboardist. Alfred Publishing USA. 2007. 128 p.
31. Cavalier D., Brewer H. Blues Keyboard Basics: Steps 1&2, Alfred Publishing. 2007. 48 p.
32. Complete Keyboard Player: 21st Century Love Songs, Wise Publications. UK. 2014. 40 p.
33. Degreg Phil. Jazz Keyboard Harmony. New Albany. USA. Jamey Aebersold Jazz. 1994. 240 p.
34. Dousa Eduard. Devet jazzovich minietud. Mucica Gioia. Praha, 2012. 16 p.
35. Easy 4-Chord Keyboard Songbook: Popular Hits, Wise Publications. UK. 2015. 24 p.
36. Evans P., Scott D. 100 of the Best Songs Ever! For Keyboard. Music Sales Ltd. 2000. 230 p.
37. Hammer J. Fast Forward – Cool Blues Keyboard. Sheetmusicplus. USA. 2014. 64 p.
38. Neumann H.-G. Romantic Pop Piano. Bosworth Edition. 1991. Vol. 1–8.
39. Litten N. Keyed Up: Blue Book. Alfred Publishing Co Inc. USA. 2010. 64 p.
40. Manus M., Palmer W., Palme T. Keyboard 101. Alfred Publishing Co Inc. 48 p.
41. Maske D. Progressive Rock Keyboard. Hal Leonard Corporation. USA. 2007. 112 p.
42. Mier M. Classical Jazz, Rags & Blues. Alfred Publishing. USA. 2012. 24 p.
43. Mier M. Jazz, Rags & Blues. Alfred Publishing. USA. 1993. 14 p.
44. Montagu Christophe Martin de. Claviers et Synthétiseurs Pour les Nuls. Editions First. Paris. 2005. 350 p.
45. Schmitz M. Jazz Parnass (I та II), VEB Deutscher Verlag fur Musik. Leipzig. 1978–1979. 102 p.
46. Sixty of the World's Easiest to Play Songs with 3 Chords. Hal Leonard. USA. 1990. 92 p.
47. The Beatles. 100 Hits for All Keyboards. Wise Publications. 1988. 207 p.
48. Ward J. Electronic keyboard (1-3). Published by Trinity College, London. UK. 2015. Vol 1–3.

49. Woods T. Easy Soloing For Blues Keyboard. Alfred Publishing Co Inc. USA. 2007. 47 p.

Список интернет-ресурсів

1. Free Keyboard Sheet Music : website. URL : http://www.8notes.com/keyboard/sheet_music/ (Last accessed: 10.12.2019).
2. Alfred's Teach Yourself to Play Electronic Keyboard : website. URL : <http://www.alfred.com/electronic-keyboard/b/> (Last accessed: 10.12.2019).
3. Electronic Keyboard Collection Book 1 (Trinity Repertoire Library) Initial – Grade 1 : website. URL : <http://www.boosey.com/shop/prod/Ward-JeremyElectronic-Keyboard-Collection-Book-1-Trinity-Repertoire-Library-Initial-Grade-1/905219> (Last accessed: 10.12.2019).
4. Musical Instruments for sale : website. URL : <http://www.ebay.co.uk/bhp/keyboard-song-book> (Last accessed: 10.12.2019).
5. The Instant Piano Songs : website. URL : <http://www.halleonard.com/series/INSTNT?dt=item#products> (Last accessed: 10.12.2019).
6. Keyboard – Music Box Meadowhall : website. URL : <http://www.musicboxmeadowhall.co.uk/collections/keyboard> (Last accessed: 10.12.2019).
7. Musicroom : website. URL : http://www.musicroom.com/se/id_no/0442057/details.html (Last accessed: 10.12.2019).
8. Nocread.com : web site. URL : <http://www.nocread.com/easy/easysoloing-for-jazz-keyboard-book-cd.html> (Last accessed: 10.12.2019).
9. Нотоносец : website. URL : <http://www.notonosec.at.ua/load/drugie/sintezator/32> (Last accessed: 10.12.2019).
10. Prestomusic : website. URL : <http://www.prestomusic.com/sheetmusic/instruments/866--keyboard> (Last accessed: 10.12.2019).
11. Sheetmusicplus : web site. URL : <http://www.sheetmusicplus.com/search/instruments/electronic-keyboard/900032> (Last accessed: 10.12.2019).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Рівні компетенції	Бали	Характеристика навчальних досягнень
Початковий	1 – 3	Рівень відтворення музичного тексту не відповідає програмним вимогам. Учень / учениця виконує окремі фрагменти музичних творів з численними помилками, зупиняється під час гри, демонструє низький рівень володіння технічними навичками, погане володіння інструментом. Відсутнє емоційне сприйняття музичного твору.
Середній	4 – 6	Виконання творів формальне та має велику кількість недоліків: зупинки, текстові помилки, відсутність ритмічності, невпевненість, слабку динамічну та емоційну виразність. Якість звуковидобування, володіння технічними навичками знаходяться на посередньому рівні. Учень / учениця не втілює художній зміст композицій, що виконуються, не має достатньої свободи ігрового апарату.
Достатній	7 – 9	Учень / учениця загалом змістовно виконує програму та демонструє необхідні навички та вміння, але мають місце деякі технічні або аплікатурні недоліки, порушення метроритмічної пульсації, проблеми з координацією рухів обох рук, штрихові помилки, недостатнє втілення художнього образу музичного твору.
Високий	10 – 12	Впевнене та яскраве виконання творів, що відповідають вимогам поточного етапу навчання. Учень / учениця демонструє: розвинені технічні навички, вільне володіння опанованими засобами звуковидобування та прийомами гри; втілення художнього образу музичного твору з усвідомленим застосуванням визначених засобів музичної виразності; внутрішню і зовнішню свободу виконання, розвинене музичне мислення та креативність, загальну сценічну культуру.